

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Akershus

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Ski

Emne: Høghidsmat
ved familiefester Bygdelag: -

Oppskr. av: Bjørne Grefjord Gard:

(adresse): Ski G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *og*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Anna Ustvedt, f. 3/5 73, Bondebøne, Ski

SVAR

1. Min hjemmetsmann forteller at både hennes mor og hun selv ofte var med på kasselsvisitter (med mat). Dette er også skikk nu for tiden.

De som kom var naboer og slektninger. At fjernt bøndeslektninger kom, var ikke vanlig. Gud er det slik at også fjernbøndeslektninger kommer. Og fjernbøndesvenner.

2. Visittene kom både enkeltvis og i følge

3. Noen antale innbyrdes om hvad de skulle ha med seg kunne ikke disse hjemmetsmann ønske. Skikken var så innarbeidet med hensyn til hvad de skulle ha med seg at det ga seg selv.

4. Hensynet til barselskona var avgjørende for dette. Men en uke etter jødsken eller kanskje helst litt før begynte barselsvisittene å innfinne seg.

5. Min hjemmelsmann kunne ikke lunske at det var noen regel at det skulle komme mer enn en gang.

6. Maten var i hennes mors tid og ihvertfall i den første tid da hun selv satt sammen bone på gården (ca 1898) slik: Fløtegrøt og vaffer bakt av kveteemel, melk og smør. Fettet fra bakingen av fløtegrøten bragte de med seg i en flaske. Hun kunne også lunske at de hadde med seg risengrøtgrøt. Etter århundreskiftet ble det mer vanlig med sukkerbrød istedetfor grøt.

7. Det ble nok servert mat bare en gang.

8. En terrin med løk og en flaske til fett. Terrinen av stentøy.

9. Uttrykket sengemat "hjemmes også her fra bygda. Men brukte en

uttrykket "barselsgråt" så måtte det også være gråt.

10. Det var kona selv som gikk med seugemat.

11. Når det gjaldt andre slektninger og særlig andre naboer hendte at mannen fulgte med. Dette ble ikke ansett som usæmnelig

12. Søndingsfolket fikk praktering Bröd og smör og ost. De fikk ikke av grøten. Noen jorshjell på prakteringen om det var godt eller jante kan ikke huskes. Ofte fikk de baker og kaffe for brödet

13. Ikke noe spesielt navn.

14. Det var vanlig at de som hadde kommet med mat til barselskona ble bedt etterpå. Det gjaldt slike som av en eller annen grunn ikke hadde hatt med seg "seuding".

15. Det var ikke vanlig å gå til ugifte mødre med barselgråt.

16. Ved årh. skiftet begynte en å sende baker (sukkerbröd) istedet for gröt. Konditorbaker og blomster og en flaske vin (hjøpewin fra byen)

4.
ble det mer vanlig å sende
på et langt senere tidspunkt.
Kjøpekaker ca 1920 blaster
ennå senere (ca 1925)

17 Ikke vanlig med gave her.

18. Nå er det nok så vanlig at
de som kommer på visitt
har med seg et lite baby-
blesplagg.

19. Min hjemmelsmann mener at
det var vanlig med dåpskalas
stektninger og nærmeste naboer.

20. Nei.

21. Nei, gjestene sendte ikke sendinger
til barnedåp. Noen bestemt give-
seddel kan ikke tilses.

22. —

23. —

24. Fødselsdag ble ikke feiret i
eldre tid hverken for barn eller
voksne.

25. Dag holdes fødselsdag for voksne
bare ved runde år.

26. Det var ikke vanlig med fødselsdagsfeiring i eldre tid, men forekom det var det innbudne fra den nærmeste slekts- og nabokrets. I dag feires fødselsdager med runde kaker på forskjellig måte. Det vanlige er at folk som er kjent av offentligheten eller som er meget med i offentlig sak og still holder åpent selskap hvor ingen er budne. Eller man kan (og det er vel det vanligste for de fleste) ha gode venner. Da ber man ikke slektninger.

27. Det er stikk å gi gaver til fødselsdagen og det er bare de budne som gjør det.

28. Nei.

29. I dag er nok det vanligste i barneselskap å servere bris, blåkake og is. Men i min egen barndom (ca 1922-30) var det vanlig med sjokolade og bringebær. Blåkake med lys på det jeg er brukt idag.

30. Min tjummesmann forteller at det ved hennes egen konfirmasjon ikke var noen feiring. Det var

6.
ikke vanskelig med noen selskapselig-
het i anledning av konfirmation.
For sine egne barn holdt selskap slike
som det er vanlig nå.

31. Nå holdes det konfirmationsselskaper og det må
ihvertfall ha kommet i bruk
ved årh. skiftet, sannsynlig-
vis 5-10 år før. Her i bygda
har en vært heller tidlig ute
med nye skikker p.g. av det
nære nabolag med hoved-
staden og de gode kommunika-
sjoner.

32. Det var slik før at både lærer
og prest ble best. De gikk da
dit de ble først best, dersom
det da ikke var nære venner
eller slekt som først konfirmer.
Da gikk de selvfølgelig dit.
I dag blir en først og fremst
slektinger. Det er ikke vanlig
idag å ha lærer og prest.

33. nei.

34. Det gis gaver. Først og fremst
av de bødne. Men slektinger som
ikke er bødne gir også gaver.

35. Gaven bestemte retter eller saker.

36. Nei.

37. Forlovesgilde kan ikke lyses i eldre tid. Neppe heller nu for tiden.

38. Ukjent her. Huskes ikke

39. I eldre tid ble sendt "sending" til gravil. En sending var 4-5 "kaker". (Med "kake" menes her brød) en smørkanne (glasskopp med løkk) samt sendingsost. Dette ble plassert i en stor kurv "föme kurven". Tefse og sukkerbrød

40 Smøret skulle pyntes med en rosekt. Tid det hadde de et tresempel med utskåret mønster.

41. Skibken med bevaan kan lyses, men ikke at kan samlet inn kjøtt til bryllups

42. Fönn.

43. Fönn ble sendt ut med en tjenestjente dagen før festen.

44. Ja, slike fönnkrelder kan lyses her hos oss.

45. Det kan ikke tænkes at det ble sendt nogen smakebit med dem som kom med sendingen allerede på fjernkvelen. Men efter festen (grovøl, bryllup) skulle fjernkvelen sendes tilbake og da skulle den inneholde en liten smakebit.

46 ukjent.

47. Flere dagers bryllup holdes ikke mer. En kan ikke tænke når det ble stilt på det.

48. En holder ofte bryllup på hotell idag.

49. Ja, det brukes.

50. Bryllupsgaver blir gitt allikevel men de bare av nær slekt og særlig gode venner.

51. Bare ved runde tall. Men også på vanlige årstider for bryllupsdagen reiser ofte paret til byen (Oslo) for å feire dagen for seg selv eller med et par venner på en restaurant.

52. Slekt og naboer. For ca 1870-80

bruktas beuann. Senere ble
sendt brev med sorte
kanten.

53. Gravøl varke en dag så lange
en kan minnes. Varu frakost,
middag efter kirken, så kaffe
og baker og til stutt kveldsmat.

54. ved langbord.

55. Ukjent

56. — " —

57. I gammel tid ble gravølet
alltid holdt i tjeuemet.

58. Sendingen kom dogen før.

59. Smør pyntet, alt pakket i
fjønnekuro.

60. Ja, fjønnekveld. (Se før)

61 Ukjent

63. Brennevin ble kjøpt i Kusthans
bykjørene (til byen med landbruks-
navn) hadde det med seg tilbake.
Min hjemmetsmann brygger
ikke maltøl, men hemnes
mor gjorde det.

64. En har bestemt inntrykk av at hjemmepregging og sending holdt seg lenger ved gravøl enn ved andre gjestebud.

65. Middag med kaffe. Eller bare smørbrød.

66. Nei, det nyttes ikke alkohol.

67. Ja, en holder gjerne begravelsesmiddag på hotell.

68. Min hjemmelsmann mener ca 1880

69. Min hjemmelsmann forteller at da hennes mor døde i 1912 ble dødsfallet ikke oservert i avisen, det var Men skikken med å osertere dødsfall i avisen ble nok brukt før.

70. For barna er det nok blitt tradisjon med bris og kaker for barnebøyet. Men for voksne kan jeg ikke påpeke noen slik tradisjon her.

71. Man feires ikke morsdagen på annen måte enn at mor får en present av barna og i noen tilfelle av sin mann. Litt eksternt

11.
opvartning for henne Løres også
med. En slik markering av
morsdagen begynte ca 1930.

72. Det er nok noen som feier
Farsdagen på samme måte
som morsdagen, men det
er ikke så almindelig.

73. Ykke på annen måte enn
at skedets konditor lager
"morsdagskake" som er et
"sukkerbrød med glassur og
dekket med gratulasjon".

74. Det er skedets baker som
 anbefaler morsdagskaken.

75. Morsdagen ble kjent gjennom
avisene. Farsdagen ble kjent
gjennom aviser og radio.